

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΞΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΞΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ
ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ
ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΟΙΣ
ΕΝ ΤΗ, ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
1927

ΤΕΥΧΟΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Υ Π Ο

ΣΠ. Γ. ΜΟΥΣΕΛΙΜΗ ¹⁾

I

ΟΙ ΝΤΕΡΤΙΛΗΔΕΣ

Καλῶς ἀνταμωθήκαμαν ἑμεῖς οἱ Ντερτιλῆδες
Νὰ κλαίωμε τὰ ντέρτια μας καὶ τὰ παράπονά μας
Κι' αὐριο καλὲς ἀντάμωσες τ' ὅπου θ' ἀνταμωθοῦμε.
Μέσ' στὸν 'Αἰ-Λιά στὸν πλάτανο ποῦ ἔναι μιὰ κρύα βρύσι
5 Πῶχουν οἱ κλέφτες σὺναξι, πῶχουν καὶ πανηγύρι,
Πῶχουν ἀρνια ποῦ ψένονται καὶ στεῖρες προβατῖνες,
Πῶχουν τὴ Ρήνα στὸ πλευρό, ποῦ τοὺς κερνάει καὶ πίνουν.
—Κέρνα μας Ρήνα, κέρνα μας, κέρνα ὅσο νὰ φέξῃ,
Ὅσο νὰ σκάσ' ὁ Αὐγερινὸς νὰ πάῃ ἢ Ποῦλια γιόμα
10 Καὶ τὸ φεγγάρι δειλινὸ κ' ὁ ἥλιος μεσημέρι.

Πολίτης ἀριθ. 28.

II

Η ΤΖΑΒΕΛΛΑΙΝΑ

Κωπέλλες ἔπο τὰ Γιάννινα, νυφᾶδες ἔπο τὸ Σοῦλι
Τὰ μαῦρα νὰ φορέσετε, στὰ μαῦρα νὰ ντυθῆτε.
Τὸ Σοῦλι θὰ χαρατσωθῆ, χαράτσι θὰ πλερώσῃ,
Τζαβέλλαινα σὰν τ' ἄκουσε βαριὰ τῆς κακοφάγκε.
5 Παίρει καὶ ζώννει τὸ σπαθὶ καὶ βάνει τὸ ντουφέκι.
Παίρει μολύδια στὴν ποδιά, στερνάρια στὸ ζωνάρι

Συνομογραφίαι :

Πολίτης = Ν. Γ. Πολίτου, Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐν:
'Αθ., 1914.

Rassow = Popularia camina etc., Lipsiae, 1861.

Χασιώτης = Συλλογὴ τῶν κατὰ τὴν Ἡπειρον δημοτικῶν ᾠμάτων, ἐν Ἀθ., 1866.

¹⁾ Ἐκ τῆς εἰς τὸν α' γλωσσικὸν διαγωνισμὸν τῶν «Ἡπειρωτικῶν Χρονικῶν» βρα-
βευθείσης συλλογῆς αὐτοῦ.

Σημ.—Ἡ λαογραφικὴ ὕλη ἐκδίδεται ἐπιμελείᾳ τοῦ κ. Ε. Φωτιάδου.

Καὶ κάνει δίπλα τὰ βουνὰ δίπλα τὰ κορφοβούνια
 Ἄϊστε, παιδιὰ Σουλιώτικα, παιδιὰ Σουλιωτοπαίδια.

*Όταν τραγουδιέται :

Κωπέλλες ἔπο τὰ Γιάννινα—μωρὴ Τζαβέλλαινα --
 Νυφᾶδες ἔπο τὸ Σοῦλι
 Ἐὰ μαῦρα νὰ φορέσετε
 κλπ.

III

ΟΙ ΔΕΚΟΧΤΩ ΝΥΦΑΔΕΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ

- Κάτου στίς μαυροθάλασσεσ στίς πριάσινεσ λιμνοῦλλεσ
 Ράζουν καράβια τούρκικα ράζουν καὶ τὰ ρωμαίικα.
 Κ' ἔκει ἔπιακαν τὸν πόλεμο ἔπο τὸ προυνὸ ὡσ τὸ βράδου.
 Καὶ νίκησαν τὰ τούρκικα καὶ πῆραν τὰ ρωμαίικα,
 5 Πῆραν μαννάδεσ μὲ παιδιὰ καὶ πεθερέσ μὲ νύφεσ,
 Πῆραν μὲ ἀρχοντοπαππαδιὰ μὲ δεκοχτὼ νυφᾶδεσ.
 Κι' ὄλεσ οἱ νύφεσ περβιατοῦν κι' ὄλεσ πατοῦν καὶ φέουν,
 Καὶ μιὰ νύφη μικρόνυφη ξαπόμειν' ἀπ' τὶσ ἄλλεσ.
 10 Γυρίζ' ἡ δόλια πεθερὰ γυρίζει καὶ τῆσ λέει
 —Νύφη, γιὰτὶ ξαπόμεινεσ, ξαπόμεινεσ ἔπ' τὶσ ἄλλεσ,
 Μῆνα τὰ ροῦχα σοῦ βαροῦν, μῆνα τ' ἀσημοκκούμπια ;
 —Μῆτε τὰ ροῦχα μοῦ βαροῦν μῆτε τ' ἀσημοκκούμπια,
 Μόν' μοῦ βαροῦν τὰ ντέρτια μου, τὰ ντέρτια τῆσ καρδιάσ μ
 15 Ποῦ σφάξανε τὸν ἄντρα μου στὸ γύρο τῆσ ποδιάσ μου.

IV

ΟΙ ΜΠΙΡΜΠΙΛΑΙΟΙ¹⁾

- Πῶσ ἔκαμεσ, Μπιρμπίλη μου,
 Πῶσ ἔκαμεσ καὶ σ' ἔπιασαν ;
 — Μ' ἐγέλασαν, Ρεσοῦλη μου,
 Μ' ἐγέλασαν μὲ τὸ ρακὶ
 5 Καὶ μοῦ ἔπαν ἐπιὲ ὡσ τὴν ἀῶγή,

¹⁾ Μὲ τ' ὄνομα Μπιρμπιλαῖοι ἦτανε γνωστοὶ δύο φοβεροὶ λῆσταρχοὶ ἀπὸ τὴν Ἀλβανία, ὁ Μπιρμπίλης κι' ὁ Ρεσοῦλης. Ἀφοῦ τοὺσ ἐμέθυσε φιλικὸ ἀπόσπασμα τοὺσ ἔπιασε καὶ τοὺσ ὠδήγησεν οἰκογενειακῶσ καὶ μ' ὄλα τὰ πράματά τοὺσ (τὰ ζῶα τοὺσ) στὰ Γιάννινα ὅπου κρεμάστηκαν στὸν πλάτανο ποῦ βγαίνομε κατὰ τοὺσ Ἀμπελοκήπουσ μὲ μὲρα μὲ τὸν ἀρματωλὸ κ' ἔπειτα κλέφτη Ζῆκο Μπούια.

Νὰ διαβαστῆ τὸ μπουγιουρντί».

 Τὸ μπουγιουρντί διαβάστηκε,

 Μπιρμπίλη νὰ κρεμάσουνε.

 Μπιρμπίλ', ποῦ τὰ ἔεις τὰ πρόβατα ;

 10 — Πάησαν μπροστὰ στὰ Γιάννινα.

 — Μπιρμπίλ', ποῦ τὰ ἔεις τ' ἄλογα ;

 — Πάησαν μπροστὰ στὰ Γιάννινα.

 — Πῶς ἔκαμες, Μπιρμπίλη μου,

 Πῶς ἔκαμες καὶ σ' ἔπιασαν.

 15 — Ἦταν Θεοῦ θελήματα,

 Μαζώθηκαν τὰ κρίματα.

V

ΝΑΔΗΣ ΚΑΙ ΡΗΓΑΣ

Στοῦ Νάδη τ' ἄργανα βαροῦν, στοῦ Νάδη κάνουν γάμο,

 Παντρεύ' ὁ Ρήγας τὸ παιδί κι' ὁ βασιλιάς τὴν τσούπρα.

 Κι' ὄλο τὸν κόσμο κάλεσε, τὴ γῆς τὴν ξακουσμένη.

 Τὸ Λιγιαννὸ δὲν κάλεσε ἔπο τὴν κακογνωμιὰ του,

 5 Ὅποῦ σκοτῶνει τοὺς γαμπροὺς καὶ παίρει τὶς νυφᾶδες.

 Ἐννιὰ γαμπροὺς ἐσκότωσε κ' ἐννιὰ νυφᾶδες πῆρε.

VI

ΤΗΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΙΝΑΣ

Στὴ βρούσι στὰ Ἰσερίτσανα στὸν πάτο ἀπὸ τὴ χώρα

 Μπαλουμπασᾶδες κάθονται κι' ὄλο Μαργαριτιῶτες

 Κι' ἀγνάντευαν τὸν πόλεμο, τὸν πόλεμο στὸ Σοῦλι,

 Πῶς πολεμᾶν μικρὰ παιδιά, γυναῖκες μὲ τοὺς ἄντρες,

 5 Πῶς πολεμᾶει ἡ Τζαβέλλαινα σὰν πρῶτο παλληκᾶρι.

 Σέρνει φουσέκια στὴν ποδιά, στερνάρια στὸ ζωνάρι,

 Σέρνει καὶ πανωφούσεκα τριγύρο στὸ κεφάλι.

Passow ἀριθ. CCIV.

Χασιώτης, VI, ἀριθ. 17.

VII

Η ΛΕΝΗ ΤΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Ὅλες οἱ καπετάνισσες τῶν καπεταναραίων

 Ὅλες πάησαν, προσκύνησιν στ' Ἀλῆ πασᾶ τὴν πόρτα.

Κι' αὐτὴ ἡ Λένη τοῦ Μπότσαρη δὲν πάει νὰ προσκυνήσῃ.
— Δὲν εἶμαι νύφ' νὰ προσκυνῶ καὶ χέρια νὰ φιλήσω.

5 Ἐγὼ εἶμαι ἡ Λέν' τοῦ Μπότσαρη κ' ἡ ἀδερφή τοῦ Νότη,
Πῶκαμα τὴν Ἀρβανιτιά καὶ φόρεσε τὰ μαῦρα.

Κι' Ἀλῆ πασαῦς τῆς ἔστελνε κι' Ἀλῆ πασαῦς τῆς λέγει.

— Λένη, μὴν ἀντροπιάζεσαι κι' ἔλα νὰ προσκυνήσῃς.

— Δὲν προσκυνῶ, Ἀλῆ πασαῦ, σὲ σένα παλιολάπη.

Πολίτης, ἀριθ. 7.

VIII

ΤΗΣ ΤΖΑΒΕΛΛΑΙΝΑΣ

Ἀλῆ πασαῦς ἐφώνηξε ἀπάνου ἀπὸ τὴ Μούργκα

— Ποῦ εἶσαι, μωρὴ Τζαβέλλαίνα, ποῦ εἶσαι, μωρὴ σουλτάνα;

Ἐβγα στ' ἀγνάντιο νὰ σὲ ἰδῶ, ἔβγα στὸ παραθύρι!

— Μήτε στ' ἀγνάντιο βγαίνω ἐγώ, μήτε στὸ παραθύρι.

IX

ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ

Ἀντώνις ἐκαθούτανε σὲ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλλα,

Καὶ τὸ μουστάκι τ' ἔστριψε, τὰ γένεια του ξεγγλίζει.

Τὰ παλληκάρια τὸν ρωτᾶν, τὰ παλληκάρια λένε

— Ἀντώνι μου, τί σκέφτεσαι, τί 'σαι συλλογισμένος;

5 — Παιδιά μου, μὴ με βιάζετε καὶ θὰ σᾶς μολοήσω.

Ἐφῆς μοῦ ἔρθαν τὰ γράμματα ἀπὸ τὸ γέρο Δῆμα.

Ἀπόξω λέει τὸ ξώγραμμα καὶ μέσα λέει τὸ γράμμα:

«Μοῦ πῆραν τὴ γυναῖκά μου, τὸ μοναχὸ παιδί μου

Χίλιοι τὴν πᾶν' ἀπὸ μπροστὰ καὶ πεντακόσιοι πίσω.

10 Ὁ Βελῆ-γκέκας τὸ σκυλὶ τὸ ἄπιστο ζαγάρι.

Παιδιά μ', χαζίρι γίνετε, πάρτε νὰ ντουφέκια

Μέσ' στὸν ἄι-Γάν' θὰ πάγωμε, τοῦ κάμομε καρτέρι

Κι' ἂν τύχη δὲν προφτάκωμε, στὰ Γιάννινα θὰ μποῦμε».

X

ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Τ' ἔχεις, καημένε κόρακα, ποῦ σκούζεις καὶ βρυχειέσαι:

Μῆνα διψᾶς γιὰ γαῖματα, μῆνα πεινᾶς γιὰ μέρσια;

- Ρήξου πέρα στ' Ἀντελικό, πέρα στὸ Μεσολόγγι,
 Νὰ βρῆς λεβέντικα κορμιά, κεφάλι' ἀπὸ τοὺς Τούρκους,
 5 Νὰ βρῆς τοῦ Μάρκου τὸ κορμί, τοῦ Μάρκου τὸ κεφάλι.

XI

ΤΗΣ ΠΑΠΠΑΔΙΑΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

- «Ἐβγα, καημένη παππαδιά, στὸ πέρα παραθύρι
 Κι' ἀγνάμτα τὸν κατήφορο, κάτου πρὸς τὰ πλατάνια,
 Νὰ ἰδῆς καὶ τὰ παιδάκια σου τὰ τρίγια πῶς τὰ φέρουν.
 Φέρουν τὸν Κίτσο ζωντανό, τὸν Κώστα πεθαμένο,
 5 Φέρουν καὶ τὸ μικρότερο κορμὶ δίχως κεφάλι».
 Τί νὰ βαστάξῃ ἡ ὀρφανή, τί νὰ βαστάξῃ ἡ μαύρη;
 Εἶναι τρεῖς κοῦπες ξέχειλες, πικρὲς σὰν τὸ φαρμάκι.
 Τοῦ Κίτσου πίνει τὸ πουρνό, τ' ἀπόγιομα τοῦ Κώστα,
 Τοῦ Γιάννη τοῦ μικρότερου στὸ τσάκισμα τῆς μέρας.

XII

ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ

- Ἀντροῦτσο, ποῦ ξεχειμάζεις τοῦτ' τὸ βαρὺ χειμῶνα,
 Ποῦ ἦταν τὰ χιόνια τὰ πολλὰ καὶ τὰ βαριά χαλάζια,
 — Στὴν Πρέβεζα ξεχειμάζα, στὰ φράγκικα καράβια.
 Εἶχα συντρόφους διαλεχτούς, ὁμορφα παλληκάρια.
 5 Ποῦ τρών τὰ βόλια γιὰ ψωμί, μπαρούτι γιὰ προσφαί.

XIII

ΟΙ ΚΛΕΦΤΕΣ

Ἀνάρια, ἀνάρια τᾶρριναν οἱ κλέφτες τὰ ντουφέκια.
 Ἦταν οἱ μαῦροι λιγοστοί, πέντ' ἔξι ὀχτὼ νομάτοι.
 Κι' ὁ καπετᾶνος ἔλειπε μὲ δύο, μὲ τρεῖς νομάτους.
 Πάει νὰ βαφτίσ' ἓνα παιδί, νὰ κάμ' ἓναν κουμπάρο
 Νὰ τό 'χ' ὁ μαῦρος γύρισμα στὸ πάει καὶ στὸ ἔλα.